

Änglar & Drakar är en visuell skildring av några vårt lands främsta konstskatter, 98 medeltida kyrkor på Gotlands landsbygd. Det är en unik samling rum, som i tusen år laddats med människors förhoppningar, böner, glädje och sorg. Vi skildrar dem alla i bild och text, med ambitionen att bryta den »hemmablindhet« som finns och att väcka intresse också internationellt.

Varje ny generation måste upptäcka sina historiska rötter. Utan historia blir man hemlös. Utan kompass och värdegrund är det lätt att gå vilse. Vårt bokprojekt ska ses som en kulturell motkraft mot tidens kortsiktiga ytliga sensationer.

I fyra år har vi besökt, fotograferat, läst, skrivit och funderat i tidigare kyrkokännarens fotspår: Johnny Roosvals, Gunnar Svahnströms, Erland Lagerlöfs.

»Gå ut och lär alla förstå den gotländska medeltidens rikedom och skönhet«, skrev Johnny Roosval efter sitt första möte med Gotland och dess kyrkor 1903. Han beskrev tornet som en Jakobsstege, koret som ett crescendo liknande paradiset i en hopphage. Gotiken var för Roosval »ett lyriskt utbrott« och rokokokyrkan såg han blomma »som en löväng...«

Vi har lyssnat till Roosvals ord och tankar i vårt försök att synliggöra den kulturskatt som finns, men som vi tycker har förbisetts och försvunnit ur dagens profilering av Gotland. Som författarna i den historiska reseguiden »Svenska Kyrkor« skrev 2008:

»Gotlands kyrkor är intakta. Detta unika kulturarv överträffar i ovanlighet, skönhet och historiskt intresse samtliga företeelser som i vårt land hittills fått världsarvsstämpel. Kan förbiseendet av Gotlands kyrkor bero på fördomar mot religiös konst och kyrkligt kulturarv?«

Hur kan man då gestalta dessa yttre och inre rum inom bokens gränser? Vi har stannat för att göra en bilderbok, där bildens uttryck får gestalta denna rika och magiska värld. Bokens oväntade form hoppas vi ska skapa nyfikenhet – den är tjock, 680 sidor och kompakt i sitt format 14× 16,5 cm.

Den kortfattade texten berättar hur varje kyrka byggts, smyckats och förändrats genom århundraden. För trots att de liknar varandra är varje kyrka unik. Varje socken har sin särprägel och den som följer oss runt ska upptäcka som vi att ön växer för våra ögon.

På nära hundra platser har det funnits ett lokalsamhälle med präst, klockare, kantor, skolmästare, jordemor, kyrkvärd. Här och var konstnärer som smyckat sin kyrka. Och minns att ingenting av det som finns däri, finns där av en slump.

Med »Änglar & Drakar« vill skapa en renässans för detta unika kulturella arv. Vi vill också stanna en stund inför alla de människor som byggt och vårdat kyrkorna. Vad åstadkommer vi som kan mäta sig med det de gjorde? Vad bygger vi i vår tid, på hundra platser på Gotland, som har den konstnärliga kvalitén och som står i tusen år?

ARBETSGRUPP:

Idé, foto och form: Christer Jonson

Text: Eva Sjöstrand

Foto: Bengt af Geijerstam

Produktion: Klara Waldenström, Gotlands Museum